

A MEZŐRENDŐRSÉGI TÖRVÉNYJAVASLAT.

A Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi magy. kir. minisztérium a mult év elején megküldve Társulatunknak a mezőgazdasági rendtartásra vonatkozó előadói javaslatot, a káros állatok és növények irtásáról s a hasznos *madarak* oltalmazásáról szóló szakaszára a Társulat szakvéleményét kérte. A Társulat választmánya e szakasz tanulmányozására egy bizottságot küldött ki, mely véleményét s javaslatait annak idején a választmány elé terjesztette; a választmány a javaslatokat helyeseknek, szükségességeknek ítélte s elrendelte, hogy azok a nevezett minisztériumhoz felterjesztessenek. Ez meg is történt a mult év februárius havában.

Az előadói javaslat most a »Közgazdasági Értesítő« folyó évi 10-ik (márczius 7-iki) füzetében mint »törvényjavaslat« jelent meg és nemsokára a parlament elé kerül, hogy törvénné váljék.

Mint hogy az előadói javaslatához Társulatunk is hozzá szólott és — meggyőződésünk szerint — jóra való s elég fontos módosításokat ajánlott,* hivatva érezzük magunkat a most már törvényjavaslat formájában közzétett dolgozatra is megtenni megjegyzéseinket; annál inkább, mert a Társulat javasolta módosításoknak és kiegészítéseknek az előtűnik fekvő paragrafusokban alig találjuk nyomát.

Nem hiúság, hanem az ország mezőgazdasági érdeke vezérel bennünket e sorok írásában s csak azt óhajtjuk, hogy ha már a Földművelési minisztérium szakértői oly csekélybe vették Társulatunk szakbizottságának és választmányának ajánlatait, vegyék számba azok az országgyűlési képviselők, a kik hazánk mezőgazdaságát igazán szívükön viselik s szerezzenek értéket a természetrajz diktálta józan ismereteknek a törvényhozás terén.

* L. egy részét a Term. tud. Közl. 223-ik (1888. márcz.) füzeté 113. s következő lapjain.

Megjegyzéseink — természetesen — csak arra a szakaszra vonatkoznak, a melyre javaslatainkat a Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium kérte volt. Ez a törvényjavaslat II. fejezete. »A kártékony állatok és növények irtásáról s a hasznos állatok oltalmazásáról.«

A Földművelési minisztérium, leiratban megköszönve Társulatunk felterjesztését, kifejezte, hogy »észrevételei a törvényjavaslat készítésénél *lehetőleg* figyelembe fognak vétetni.« Hát csakhogyan igaztalanok volnánk, ha azt mondanánk, hogy észrevételeink figyelmen kívül maradtak. A figyelembe vétel eredménye mindjárt, hogy a szakasz címe megváltozott. E szakasz most már nem »a hasznos *madarak*,« hanem »a hasznos *állatok* oltalmazásáról« szól. De — még egy-két alkalmas betoldást kivéve — ebben is marad az egész figyelembe vétel; mert a paragrafusokban mindenütt megint *csak madarak* szerepelnek, mintha a megváltoztatás logikáját lebilincselte volna az előadói javaslat vaskalapos szelleme. Pedig nemcsak a következetesség, hanem a dolog érdeme is követeli, hogy azoknak az apró állatoknak, melyek a mezőgazdaságra feltétlenül hasznosak és se miniszteri rendelettel, se szolgabírói intézkedéssel nem pótolhatók, védelmet, oltalmat biztosítson a törvény. Sajnálatra méltó, hogy a természetrajzi műveltség még a művelt körökben sem biztosított számukra oltalmat.

Ilyen kiválóan hasznos állatokul jelölte meg a Társulat az emlősök közül a denevéreket, a cziczkányokat, a tuskés disznót és — a kerteken kívül — a vakondokat. Ezekről a törvényjavaslatban sehol sincs szó. A törvényjavaslat »Indokolása« azonban mulasztja el, rájuk nézve a következőket elmondani: »Igaz, hogy egyes kisebb állatok, főképp a vakondok és denevérek védelme iránt némely oldalról kívánságok merültek fel, de e részben a javaslat az intéz-

kedéseket mellözi, miután ezek az állatok nem képezik az emberi használat oly tárgyait, a melyek fogásukat, üldözésüket *értékes foglalkozássá* tennék stb. « Hát a »nyaktekercsek«, meg »a fecskék minden faja«-nak üldözése ugyan miféle »értékes foglalkozás«-ra ad alkalmat, hogy név és faj szerint vannak felsorolva a hasznos madarak között? Bizonybizonny gyenge »indokolás« ez és arra vall, hogy a Földművelési minisztériumban teljességgel nem ismerik a »kisebb állatok« életmódját s a természet háztartásában való szerepöket.

Persze, ha az ember e hasznos kis állatokat kirekeszti gondolatköréből, akkor azt is kénytelen mondani, hogy »a külsőségekben, vagy épen az erdőkben a hernyók és káros rovarok pusztítása sok esetben majdnem a *lehetetlenséggel határos* . . . « Igen természetes; ez az embernek nemcsak *határos* a lehetetlenséggel, hanem a szó szoros értelmében teljes lehetetlenség is. Hanem a ki tudja és szemé elől nem téveszti, hogy miként szerepelnek a madarakon kívül a denevérek és más kis állatok a természet háztartásában, az azt is átlátja, hogy épen azok az apró munkások azok, melyek ott munkálkodnak, a hol a rendeletek hatalma és az ember ereje véget ér, hogy ők tudják csak elvégezni azt a »lehetetlenséggel határos« munkát, — ha az ember elég okos és védelmébe fogadja és oltalmazza őket.

Az imént idézett »indokolás« azután így folytatódik: »a pusztán pajkosság vagy tudatlanságból eredő irtás pedig inkább oly *kivételes*, hogy ez okból, stb.« Látszik, hogy a törvényjavaslat készítői szűk falak között szemlélték a nagy világot s azt hitték, hogy a mi a minisztérium palotájában ritkaság, az egész Magyarországon is *kivételes*. Ha csak Ó-Buda egy-két utcáján végig mentek volna, láthatták volna a mézszárosok, hentesek és szatócsok boltajtóin, s a szőlőmivesek kapuján, hogy a denevérek pusztítása, kinzása még a fővárosban sem *kivételes*; és ha benéztek volna a falusi gazdák, majorosok vagy kerülők

lakásába, keveset találtak volna, a hol a mestergerendán a nyúlháj és rókatorok mellett ott ne lett volna a szúrós dísznö tuskés bőre is. Nem ide tartozik annak az elmondása, hogy mire használják ez állatokat s miféle esztelen babonosságokat kötnek hozzájuk: elég az, hogy pusztítják őket, ezeket a megbecsülhetetlen állatokat, melyek minden egyes egyéne többet el tud pusztítani a kártékony rovarokból s más állatokból, mint egy-egy megye embere, a kit csak a papiroson levő törvény szorít az irtásra, nem az éhség, az állati élet e hatalmas rúgója. Alig lehet valami ésszerűbb, mint az, hogy a kártékony állatok természetes ellenségeit, pusztítóit fogadja az ember a saját szolgálatába, vagy legalább minden módon igyekszik őket védelmezni és oltalmazni. Sellenkezőleg, alig lehet valami félszegebb, mint ha általában az emberi erővel végzendő irtásra helyezzük a fősúlyt.

Nevezetes, hogy az indokolás azt tartja, hogy »a káros állatok irtásán kívül a mezőgazdaság szempontjából a *hasznos állatok védeléséről* is czélszerű gondoskodni«, de magában a törvényjavaslatban csak a hasznos madarak vannak elsorolva.

Különben ezekben sincs nagy köszönet. Miféle elsorolás az olyan, a melynek a végére oda kell bidgyeszteni, hogy »és más hasznos éneklő madarak?« Ez nem törvénybe való szabátosság. A Társulat felterjesztésében megjegyezvén, hogy a hasznos madarak névszerint való elsorolása nem czélszerű, mert a lajstrom úgy sem lehet teljes, olyan szövegezést ajánlott, a melyet minden magyar gazda megért, s általánosságban teljes is. Kár tehát az egyszerű, józan felfogású magyar embert a rendszertani csoportokkal és hibás latin nevekkal tiszta gondolkozásában megzavarni. »Párujjas madarak«-at a magyar rendszertan nem is ismer; a latin nevekkal való tudákoskodás pedig olykor valóságos szörnyeteget szül, mint *Finx torquillus* (Jynx torquilla helyett). A »*tarkavarjú*« elnevezés legfeljebb tájszó lehet.

A Társulat javaslatának azt a pontját, hogy »Hasznos állatoknak tekintendők a csúszó-mászók csoportjából a kigyók, gyíkok, békák és varangyok«, még az indokolás sem tartja érdemesnek szóba hozni. Minek is ezekkel az ocsmány »férgekkel« bibelődni! Pedig ezek bizonyára tesznek annyi hasznót a kertésznek és földművesnek, mint a törvényjavaslatban a hasznos madarak között felsorolt »kőfali fölleg«, melyet széles Magyarország termékeny rónáin bizony kevés ember ismer, még akkor sem, ha rekeszjelbe oda teszik »*Cypselus murarius*« hamis természetrajzi nevét.

A káros állatok és növények irtására vonatkozó paragrafusok sem felelnek meg egészen a célnak és a Társulat javaslatának. A »tarka varjúkat«, melyek alatt valószínűleg a hamvas- vagy kálvinista varjakat (*Corvus cornix*) akarják érteni, soha, senki sem mondhatja tisztán kártevőknek; az öreg Brehm, a ki bizonyára jól ismerte őket, egyenesen hasznosaknak mondja. Ellenben a *szajkókat* és *poczkokat*, melyek a törvényjavaslatból hiányzanak, minden gazda károsaknak ismeri. A fillokszérára tudtunk törvényt alkotni, mikor már késő volt, de más apró állatokra, a melyek talán nemsokára a gazdaságnak épen azt az ágát fogják veszélyeztetni, a melyet a szőlőtermelés pótlására akarnak életbe léptetni, most, mikor még nem késő, nem is hederítünk. A többi közt a *vértetű* is fenyeget!

Feltűnően enyhe a törvényjavaslat a káros növények irtását illetőleg, a mennyiben a szerb tövisen, arankán és a vadkomlón kívül más növényt nem ismer, a mely a mezőgazdaságnak ártana s irtani kellene. Pedig erre nézve a keszthelyi gazdasági intézet megtette a maga javaslatát, melyet Társulatunk is támogatott. Nem tesz különbséget a törvényjavaslat a szántóföldeken és legelőkön tövestől irtandó és lekaszálandó növények között, holott ez rendkívül fontos. Nincsen szó az aranka- és dudvamagvakkal fertőzött kereskedésseli magvakról, valamint a gombák

és más élősdiék okozta növénybetegségekről sem. Szóval a törvényjavaslat nem felel meg a mai biológiai ismereteknek, hiányos és nem szabatos; azonkívül a növények és állatok okozta károk bejelentését illetőleg nem határozott s nem is elég szigorú.

Mindezek alapján néhány paragrafusának alább következő módosításait és kiegészítéseit ajánljuk a képviselő urak figyelmébe, hogy a törvény majdan meg is tegye üdvös hatását a mezőgazdaságra. A változtatást vagy pótlást a dült betűk jelentik.

II. FEJEZET.

A kártékony állatok és növények irtásáról s a hasznos állatok oltalmazásáról.

15. §. A gazdaságra nézve nagyobb mértékben kártékony állatok közül a birtokosok kötelesek — — — — a szarkákat és *szajkókat*, különösen a fészkek vagy fiak elszedése által, az ürgeket, hörcsögöket, patkányokat, *poczkokat* és egereket alkalmas módon irtani.

A varjúkat és csókákat csak ott kell irtani, a hol igen elszaporodnak és egyenes kárt tesznek.

17. §. Minden birtokos birtoka egész területén, beleértve az azt átszelő vagy érintő közutakat is, *irtani tartozik a káros növényeket. Az ördögcszékér (Eryngium) kapálással, az aszat vagy oszotka (Cirsium-fajok), bogács (Carduus-fajok), a szerb tövis (Xanthium spinosum) és cigánymogyoró (Xanthium strumarium), a gilicze-tövis (Ononis spinosa), számár-tövis (Onopordon acanthium), a betyárkóró (Erigeron canadense), a kutyatej (Euphorbia) fajok virágzásuk előtt kaszálással, illetőleg levágással irtandók.*

A 18. §-ba beveendő: *Aranka- és más dudva-magvakkal fertőzött mezőgazdasági magvak eladása szigorúan tilos.*

A 19. §-ba beveendő volna a Társulat következő ajánlata: *A nagy mértékben fellépő káros állatokról és növényekről, különösen ha azok a vidéken ismeretlenek, a községi elöljáróságok haladéktalanul tartoznak a miniszteriumnak jelentést tenni, s a miniszterium*

— szaktanácsosának véleménye alapján — a szükséges óvó intézkedéseket, illetőleg irtásmódokat kötelezőleg elrendelheti.

A 24. §. következőleg szövegezendő: A mezőgazdaságra hasznos állatok pusztítása általában tilos. Ilyen hasznos állatok:

a) Az emlősök közül a denevérek, a tuskésdisznók, cziczkányok és kerteken kívül a vakondok.

b) A madarak közül az éneklők valamennyien, nevezetesen a pintyfélék, sármányok, pacsirták, billegelők, fülemilék, czinkék, seregélyek, gébicsek vagy bábaszarkák, fecskék, lappantyúk, légykapók, rigók, ökörszemek, bankák, varjúk és csókák (lásd a 15. §. második bekezdés-

sét); továbbá a harkályok, kakukok, valamint a kisebb baglyok, vércsék és egerészölyvek.

E madarak fészkeit széthányani, tojásaikat és fiaikat kiszedni tilos.

c) Hasznos állatoknak tekintendők a csuszómászók közül a kigyók, békák és varangyok.

A 25. §-ba a »hasznos madarak« helyett hasznos állatok teendő.

Ezekon kívül még igen sok javítás ráfér a törvényjavaslatra; reméljük is, hogy lesznek szaktársaink, a kik talán más szempontokból szólnak hozzá e nagyfontosságú törvényjavaslathoz. Közlönyünk nyitva áll szívükre.

PASZLAUSZKY JÓZSEF.

A FOTOGRAFIA JUBILEUMA.

Az 1838-dik év első hónapjaiban Párizsból híre kelt, hogy egy francia tudósnak sikerült a camera obscura ismert képeit állandósítani. A világra szóló hír a laikusokat bámulatba ejtette. A camera obscura képeit addig csakis csinos játékszernek tekintették, s meglepett mindenkit, hogy azok a képek s mindaz, a miken az akkori közönség a látványos panoráma-sátorokban oly kíváncsian gyönyörködött, s a miket ott csak gyors egymásutánban élvezhetett, ezentúl nehézség nélkül haza is vihetők s otthon egész kényelemben megsemlélhetők. Az egyik rész — mint ilyenkor mindig — az újságot kételkedve fogadta, a másik rész meg a találmány jelentőségét túlhajtotta, hogy nemcsak az alakokat, de a színöket is híven visszaadja, s hogy ezzel olyan versenytársa támadt a festőművészetnek, a mely ennek biztos halálát fogja okozni. De a dolog nem ment olyan hamar; abban az időben ugyanis élt még a tudósokban is az a régi jó elv, hogy az elhamarkodás csalfa tanácsadó, s felfedezéseiket, találmányaikat csak akkor hozták nyilvánosságra, mikor már helyességökről alapos meggyőződést szereztek. Így tett találmányá-

val a francia festész és fizikus D a g u e r r e is, a ki különben csakis a laikusokat lepte meg, mert a tudósok már régóta kutattak ez irányban, s ha — mint állítják — végtére is csak a szerencsés véletlen vezette őt a célhoz, mégis a *daguerreotípiá*, vagy a mint ma már általánosan nevezik a *fotografia*, egész rendszeres és lépésről lépésre tervszerűen előre haladó tudományos felfedezésnek az eredménye. A jelen 1889-ik évben éri el a világra szóló találmány köztulajdonná válásának 50 éves jubileumát; ennek üdvözléseként rövid szavakkal vázolni akarjuk olvasóink előtt annak történetét.

Régóta iparkodtak már a camera obscura képeit állandóvá tenni. Az első, ki ez irányban gyakorlati kísérleteket tett, a híres porcellán- és agyagárúgyáros W e d g e w o o d volt. Chlór-ezüsttel itatott papírt a camera obscurabeli kép hatásának tett ki. Kísérlete sikerült is annyiban, hogy a képek megvilágított helyei a papíron sötétek lettek, s így a kép felismerhető volt, de utóbb a papírnak előbb fehéren maradt részei is csakhamar megfeketedtek s a kép is csakhamar eltűnt ismét. A nagyhírű

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.